

แนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “ บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวัง ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในทรรสนะของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบล ในจังหวัดสมุทรปราการ ” ผู้วิจัยได้ศึกษาเบื้องต้นเพื่อรวบรวมแนวความคิด ทฤษฎี นำมาใช้ในการกำหนดสมมติฐาน โดยศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

ทฤษฎี และแนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

ได้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้สรุปความหมาย และคำนิยามเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นไว้ ซึ่งมีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกัน จะต่างกันบ้าง ก็คือสำนวน และรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งสามารถพิจารณาได้ ดังนี้ John J. Clarke (1957 : 398) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่ และความรับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชน ในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดโดยเฉพาะ และหน่วยการปกครองดังกล่าวนี้ จัดตั้ง และอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

William A. Robson (1953 : 574) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่าการปกครองท้องถิ่นหมายถึง การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระ(Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของท้องถิ่น จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์การปกครองท้องถิ่นมิใช่เป็นชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์การปกครองท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal rights) และมีองค์การที่จำเป็น (Necessary Organization) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ขององค์การปกครองท้องถิ่นนั่นเอง

Daniel Wit (1958 : 4) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นว่า เป็นผลมาจากการกระจายอำนาจ ทางการปกครองของรัฐบาล ไปให้กับองค์กรหนึ่ง ซึ่งองค์กรนั้น ต้องไม่เป็นองค์กรในสายการบังคับบัญชาของส่วนกลาง และองค์กรนั้นต้องมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ และดำเนินการใดภายในท้องถิ่นของคนเท่านั้น

ประธาน คงฤทธิศึกษากร (2535:11) ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นว่าเป็นระบบการปกครอง ที่เป็นผลเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐและโดยนัยนี้ จะเกิดมีองค์กรทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์กรนี้ จัดตั้ง และถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

Haris G. Montagu (1948 : 1) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึงการปกครองโดยวิธีการซึ่งหน่วยการปกครองในท้องถิ่น ได้มีการเลือกตั้งสำหรับผู้มีหน้าที่ปกครองโดยอิสระและได้รับอำนาจอิสระตลอดจนความรับผิดชอบ ซึ่งคนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาค และส่วนกลาง แต่ทั้งนี้ ยังอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศอยู่ มิใช่ว่าได้กลายเป็นรัฐอธิปไตยไป

อุทัย หิรัญโต (2523 : 4) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า การปกครองท้องถิ่นคือ การปกครองที่รัฐบาลมอบให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง และดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการ ของประชาชนในท้องถิ่น การบริหารงานของท้องถิ่น มีองค์กรของท้องถิ่นประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ ซึ่งประชาชนเลือกตั้งมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมโดยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุมของรัฐบาลไม่ได้ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

จากความหมายที่นักวิชาการต่างๆ ได้ให้ความหมายไว้ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญๆ ดังนี้ (ประทาน คงฤทธิศึกษากร 2535 : 11)

1. หน่วยการปกครองท้องถิ่น จะได้รับการจัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมาย และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ จะมีสภาพเป็นนิติบุคคล
2. หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งขึ้น จะต้องไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยราชการ เพราะจะต้องเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจปกครองตนเอง
3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้น ต้องมีองค์กรที่มาจากการเลือกตั้ง โดยประชาชนในท้องถิ่นนั้น เป็นสำคัญ เพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองของประชาชน
4. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ จะต้องมิอำนาจในการจัดเก็บรายได้ โดยการอนุญาตจากรัฐ เพื่อให้ท้องถิ่น มีรายได้นำมาทำนุบำรุงท้องถิ่น ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป
5. หน่วยการปกครองท้องถิ่น ควรมิอำนาจในการกำหนดนโยบาย และมีการควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตน ตามครรลองของการปกครอง ที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง
6. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ควรมิอำนาจในการออกกฎข้อบังคับ เพื่อกำกับให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย หรือความต้องการแห่งท้องถิ่นได้ แต่ทั้งนี้กฎข้อบังคับที่ล่วงยอมไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือข้อบังคับอื่นใดของรัฐ

7. หน่วยการปกครองท้องถิ่น เมื่อได้รับจัดตั้งขึ้นแล้ว ยังคงอยู่ในความรับผิดชอบ และอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์ และความมั่นคงแห่งรัฐ และประชาชนในส่วนรวม ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะเฉพาะอันสำคัญของการปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง

แนวความคิดในการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

เดิมสภาตำบลได้จัดตั้งขึ้นตามคำสั่ง กระทรวงมหาดไทย ที่ 222/2499 ลงวันที่ 8 มีนาคม 2499 เรื่อง ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล และหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปิดโอกาสให้ราษฎร ได้เข้าร่วมกันบริหารงานของตำบล และหมู่บ้านทุกอย่างเท่าที่จะเป็นประโยชน์ แก่ท้องที่ และราษฎรเป็นส่วนรวม อันจะเป็นทางนำราษฎรไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้วยวิธีจัดให้มีสภาตำบล และคณะกรรมการตำบลขึ้น

วันที่ 1 มีนาคม 2509 กระทรวงมหาดไทย ได้ออกคำสั่ง ที่ 275/2509 เรื่อง ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้าน (ฉบับที่ 2) ขึ้น โดยรวมคณะกรรมการตำบลและ สภาตำบล เข้าเป็นองค์กรเดียวกัน เช่นเดียวกับแบบการปกครองของสุขาภิบาล ทั้งนี้ เพื่อให้ สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพการณ์ยิ่งขึ้น ละให้สอดคล้องกับ โครงการพัฒนาเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ลงมติรับหลักการ

เป็นที่สังเกตว่า คำสั่งของกระทรวงมหาดไทย ทั้ง 2 ฉบับ เป็นเพียงระเบียบปฏิบัติใน ท้องที่บางแห่ง มิได้เป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหาร ราชการแผ่นดิน หรือ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ได้ระบุไว้

วันที่ 13 ธันวาคม 2515 ได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 แก้ไขปรับปรุง ระเบียบบริหารของตำบล และให้ปรับปรุงตำบลให้เป็นสภาตำบล ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ ภายใน 3 ปี เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในขณะนั้นและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการ บริหารงาน

อย่างไรก็ตาม ฐานะของสภาตำบล ยังไม่ได้เป็นนิติบุคคล แต่ถือเป็นหน่วยหนึ่ง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยย่อยขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามนัยหนังสือ กระทรวงมหาดไทย คำวนมาก ที่ มท. 0309/ว 438 ลงวันที่ 29 กันยายน 2509 คำวนมาก ที่ มท. 0309/ว99 ลงวันที่ 1 มีนาคม 2510 และหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท. 0309/10898 ลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2510

การที่สภาตำบลไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำให้การบริหารงานไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความคล่องตัวในการบริหาร รัฐบาลจึงปรับปรุงฐานะของสภาตำบลเสียใหม่ให้เป็นนิติบุคคล เพื่อให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจ ไปสู่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 6 และยกฐานะสภาตำบล ซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา 43 ก็จะพ้นสภาพจากสภาตำบล นับตั้งแต่วันที่ได้ออกประกาศจัดตั้งขึ้นเป็น อบต. เป็นต้นไป

โครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

1) สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ มีสมาชิก 2 ประเภท ประกอบด้วย

1.1 สมาชิกโดยตำแหน่ง ได้แก่

- 1) กำนัน
- 2) ผู้ใหญ่บ้านของทุกหมู่บ้านในตำบล
- 3) แพทย์ประจำตำบล

1.2 สมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง คือ สมาชิกสภา อบต. ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากรายการในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้น หมู่บ้านละ 2 คน

2) คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

อบต. มีคณะกรรมการบริหารคณะหนึ่ง จำนวนไม่เกิน 7 คน ซึ่งนายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งตามมติของสภา อบต. ประกอบด้วย

1. กำนัน
2. สมาชิกสภา อบต. ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คน
3. สมาชิกสภา อบต. ซึ่งได้รับเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน

ในการนี้ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะเลือกสมาชิกด้วยกันเป็นประธานสภาคนหนึ่ง รองประธานสภาคนหนึ่ง และเลขานุการสภาคนหนึ่ง ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะต้องไม่เป็นคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในเวลาเดียวกัน

สำหรับคณะกรรมการบริหาร ก็จะเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการบริหาร และเลือกกรรมการบริหารอีกคนหนึ่งเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร

ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 95 วรรคสุดท้าย พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้กำหนดไว้ใน 4 ปีแรก นับตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลใช้บังคับ ให้กำนันเป็นประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยตำแหน่ง

แผนภูมิที่ 1

แผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา : คู่มือสออบปลัด อบต. พนักงานส่วนตำบล ปี 40

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตาม พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ ดังนี้

มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

มาตรา 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

มาตรา 68 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล อาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- (2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ
- (5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
- (9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

มาตรา 71 องค์การบริหารส่วนตำบล อาจออกข้อบังคับตำบลเพื่อใช้บังคับในตำบลได้
 แต่ที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรืออำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในกรณีนี้จะกำหนดค่า
 ธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่มิได้กำหนดโทษปรับเกิน 500 บาท

เพื่อประโยชน์แก่กิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล
 อาจขอให้ข้าราชการพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วย
 การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
 เป็นการชั่วคราวได้ โดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิม ทั้งนี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจ
 อนุญาตได้ตามความจำเป็น และในกรณีที่เป็นการชั่วคราวซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด
 ให้กระทรวงมหาดไทยทำความตกลงกับหน่วยงานต้นสังกัดก่อนแต่งตั้ง

มาตรา 73 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจทำกิจการนอกเขตขององค์การบริหารส่วน
 ตำบล หรือร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วย
 การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อกระทำการกิจการร่วมกันได้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับความยินยอมจากสภา
 ตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการ
 ส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และกิจการนั้นเป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจ
 การที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน

การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ ขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากจะได้
 กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่
 ที่โดยตรงแล้วยังมีกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้ให้อำนาจหน้าที่แก่องค์การบริหารส่วนตำบลใน
 ฐานะราชการส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายควบคุมอาคาร โดย
 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภา
 ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นราชการส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติควบ
 คุมอาคาร พ.ศ. 2522 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2538 และมีผลใช้บังคับ
 ตั้งแต่วันที่ 27 ธันวาคม 2538 ซึ่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ได้ให้อำนาจหน้าที่แก่
 ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่น ดังนี้

1) พิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตการก่อสร้าง คัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคาร ตามมาตรา 21 และ 22 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 รวมทั้งการรับแจ้งต่าง ๆ เกี่ยวกับอาคารตามมาตรา 39 ทวิ

2) กรณีที่มีการก่อสร้าง คัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคารโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวงหรือข้อบังคับท้องถิ่นที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจดำเนินการดังนี้

- (1) มีคำสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคาร ผู้ควบคุมงาน ผู้ดำเนินงาน ลูกจ้างหรือบริวารของบุคคลดังกล่าว ระวังการกระทำดังกล่าว
- (2) มีคำสั่งห้ามมิให้บุคคลใดใช้หรือเข้าไปในส่วนใดๆ ของอาคาร หรือบริเวณที่มีการกระทำดังกล่าว และจัดให้มีเครื่องหมายแสดงการห้ามนั้น ไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย
- (3) ถ้าการกระทำฝ่าฝืนดังกล่าวเป็นกรณีที่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องได้ เจ้าพนักงานท้องถิ่น มีอำนาจสั่งให้เจ้าของอาคารดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่า 30 วัน
- (4) กรณีไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องได้ หรือเจ้าของอาคารมิได้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคาร ผู้ควบคุมงานหรือผู้ดำเนินการรื้อถอนอาคารนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่น้อยกว่า 30 วัน

3) เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร องค์การบริหาร มีอำนาจออกข้อบังคับตำบลในส่วนที่ซึ่งมิได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดในเรื่องใด

ส่วนตำบล
เกี่ยวกับ

- (1) ลักษณะ แบบ รูปทรง ส่วนตัด เนื้อที่ และที่ตั้งของอาคาร
- (2) การรับน้ำหนัก ความต้านทาน และความงดงาม ตลอดจนลักษณะ และสมบัติของวัสดุที่ใช้
- (3) การรับน้ำหนัก ความต้านทาน และความคงทนของอาคารหรือพื้นที่รองรับอาคาร
- (4) แบบและวิธีการเกี่ยวกับการติดตั้งระบบการประปา ไฟฟ้า ก๊าซ การป้องกันอัคคีภัย
- (5) แบบและจำนวนของห้องน้ำและห้องส้วม

- (6) ระบบการจัดแสงสว่าง การระบายอากาศ การระบายน้ำ และการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (7) ลักษณะ ระดับ เนื้อที่ของที่ว่างภายนอกอาคาร หรือแนวอาคาร
- (8) ระยะหรือระดับระหว่างอาคารกับอาคาร หรือเขตที่ดินของผู้อื่นระหว่างอาคารกับถนน ครอบ ซอย ทางเท้า หรือที่สาธารณะ
- (9) พื้นที่หรือสิ่งก่อสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่จอดรถ ที่กักเก็บรถ และทางเข้าออกของรถสำหรับอาคาร บางชนิดหรือบางประเภท ตลอดจนลักษณะและขนาดของพื้นที่หรือสิ่งก่อสร้างขึ้นดังกล่าว
- (10) บริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย และใช้หรือเปลี่ยนแปลงใช้อาคารชนิดใดหรือประเภทใด
- (11) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนแปลงใช้อาคาร
- (12) หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการอนุญาต การอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาตการออกใบรับรอง และการออกใบแทนตามพระราชบัญญัตินี้

4) มีอำนาจในการแต่งตั้งนายช่างและนายตรวจ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระบัญญัติ

ควบคุมอาคารตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (พ.ศ. 2524) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

2. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ได้ให้อำนาจแก่องค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะราชการส่วนท้องถิ่น และประธานกรรมการบริหารในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่นในเรื่องต่างๆ ดังนี้

2.1. การกำจัดสิ่งปฏิกูลมูลฝอย ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่น โดยให้อำนาจออกข้อบังคับ ดังต่อไปนี้

- (1) ห้ามการถ่าย เท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะซึ่งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย นอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้
- (2) กำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามที่หรือทางสาธารณะและสถานที่

เอกชน

(3) กำหนดวิธีการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือ มูลฝอยหรือให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามสภาพ หรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้น ๆ

(4) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่นในการเก็บ และขนส่งปฏิกูลหรือมูลฝอยไม่เกินอัตราตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(5) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตปฏิบัติ ตลอดจนกำหนดอัตราค่าบริการชั้นสูงตามลักษณะการให้บริการที่ผู้รับใบอนุญาตจะพึงเรียกเก็บได้

(6) กำหนดการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ

2.2. สุขลักษณะของอาคาร พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 21, 22 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับสุขลักษณะของอาคารไว้ดังนี้

(1) เมื่อปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าอาคาร หรือส่วนของอาคารใดหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งต่อเนื่องกับอาคาร มีสภาพชำรุดทรุดโทรม หรือปล่อยให้สภาพครุรุงงองอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัย หรือมีลักษณะไม่ถูกต้องด้วยสุขลักษณะของการใช้เป็นที่อยู่อาศัย ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารนั้นจัดการแก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอนอาคารหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งต่อเนื่องกับอาคารทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจัดการอย่างอื่นตามความจำเป็น เพื่อมิให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะภายในเวลา ซึ่งกำหนดให้ตามสมควร

(2) เมื่อปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าอาคารใดมีสินค้าเครื่องเรือน หรือสัมภาระสะสมไว้มากเกินไปจนสมควร หรือจัดสิ่งของเหล่านั้นซับซ้อนกันเกินไปจนอาจเป็นเหตุให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ให้โทษใด ๆ หรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัย หรือไม่ถูกต้องด้วยสุขลักษณะของการใช้เป็นที่อยู่อาศัย ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองอาคารย้ายสินค้า เครื่องเรือนหรือสัมภาระออกจากอาคารนั้น หรือให้จัดสิ่งของเหล่านั้นเสียใหม่เพื่อมิให้เป็นอันตราย ต่อสุขภาพหรือให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ หรือให้กำจัดสัตว์ซึ่งเป็นพาหะของโรคภายในเวลาที่กำหนดให้ตามสมควร

2.3. เหตุรำคาญ

(1) มาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นในการห้ามผู้ใดผู้หนึ่ง มิให้ก่อเหตุรำคาญในที่ หรือทางสาธารณะ หรือสถานที่เอกชน รวมทั้งการระงับเหตุรำคาญด้วย ตลอดจนทั้งการดูแล ปรับปรุง บำรุงรักษาบรรดาถนน ทางบก ทางน้ำ ทางระบายน้ำ คู คลอง และสถานที่ต่าง ๆ ในเขตของตนให้ปราศจากเหตุรำคาญ ในการ

นี้ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อระงับ กำจัด และควบคุมเหตุรำคาญต่าง ๆ ได้

(2) ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในสถานที่เอกชนให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นระงับเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นว่าสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการ เพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในอนาคตให้ระบุไว้ในคำสั่งได้

ในกรณีที่ไม่มี การปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจระงับเหตุรำคาญนั้น และอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกัน มิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีกและถ้าเหตุรำคาญเกิดขึ้นจากการกระทำ การละเลย หรือการยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ ดังกล่าว ต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น

ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่า เหตุรำคาญที่เกิดขึ้นในสถานที่เอกชนอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะออกคำสั่งเป็นหนังสือห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองใช้หรือยินยอมให้บุคคลใด ใช้สถานที่นั้นทั้งหมดหรือบางส่วน จนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่า ได้มีการระงับเหตุรำคาญนั้นแล้วก็ได้

2.4. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์หรือปล่อยสัตว์

มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 ให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่น ในกรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นพบสัตว์ในที่ หรือทางสาธารณะโดยไม่ปรากฏเจ้าของ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจกักสัตว์ดังกล่าว ไว้เป็นเวลาอย่างน้อยสามสิบวัน เมื่อพ้นกำหนดแล้วยังไม่มีผู้ใดมาแสดงหลักฐานการเป็นเจ้าของ เพื่อรับสัตว์คืน ให้สัตว์นั้นตกเป็นของราชการส่วนท้องถิ่น แต่ถ้าการกักสัตว์ไว้อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สัตว์นั้นหรือสัตว์อื่น หรือต้องเสียค่าใช้จ่ายเกินสมควร เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะจัดการขายหรือขายทอดตลาดสัตว์นั้น ตามควรแก่กรณีก่อนถึงกำหนดเวลาดังกล่าวก็ได้ เงินที่ได้จากการขาย หรือขายทอดตลาด เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายในการขายหรือขายทอดตลาดและค่าเลี้ยงดูสัตว์แล้วให้เก็บรักษาไว้แทนสัตว์

ในกรณีที่มีได้มีการขาย หรือขายทอดตลาดสัตว์ตามวรรคหนึ่ง และเจ้าของสัตว์มาขอรับสัตว์คืน ภายในกำหนดเวลตามวรรคหนึ่ง เจ้าของสัตว์ต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการเลี้ยงดูสัตว์ให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่นตามจำนวนที่ได้จ่ายจริงด้วย

ในกรณีที่ปรากฏว่ามีสัตว์ที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นพบนั้น เป็นโรคติดต่อ อันอาจเป็นอันตรายต่อประชาชนให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจทำลาย หรือจัดการตามที่เห็นสมควรได้

2.5. กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 ให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่นออกข้อบังคับ
ตำบล

(1) กำหนดประเภทของกิจการตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็น
อันตรายต่อสุขภาพบางกิจการหรือทุกกิจการให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมภายในท้องถิ่น

(2) กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขสำหรับผู้ดำเนินกิจการตาม (1) ปฏิบัติเกี่ยวกับการ
ดูแลสภาพ หรือสุขลักษณะของสถานที่ ที่ใช้ดำเนินกิจการและมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ
นอกจากนั้น พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของ
องค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะราชการส่วนท้องถิ่นในเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ ตลาด สถานที่
จำหน่ายอาหาร และสถานที่สะสมอาหาร การจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะไว้ด้วย
และเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 44 ยังได้กำหนดให้เจ้าพนักงาน
ท้องถิ่นมีอำนาจดังต่อไปนี้

- (1) มีหนังสือเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือแจ้งข้อเท็จจริง หรือทำคำชี้แจงเป็นหนังสือ
หรือให้ส่งเอกสารหลักฐานใดเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา
- (2) เข้าไปในอาคาร หรือสถานที่ใด ๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้น และพระอาทิตย์
ตก หรือในเวลาทำการเพื่อตรวจสอบ หรือควบคุมให้เป็นไปตามข้อกำหนดของท้องถิ่น หรือตาม
พระราชบัญญัตินี้ ในการนี้ ให้มีอำนาจสอบถามข้อเท็จจริง หรือเรียกหนังสือรับรองการแจ้ง หรือ
หลักฐานที่เกี่ยวข้องจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่นั้น
- (3) แนะนำให้ผู้ได้รับใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองการแจ้งปฏิบัติให้ถูกต้องตามเงื่อนไขใน
ใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองการแจ้ง หรือตามข้อกำหนดของท้องถิ่น หรือตามพระราชบัญญัตินี้
- (4) ยึดหรืออายัดสิ่งของใดๆ ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน เพื่อ
ประโยชน์ในการดำเนินคดีหรือเพื่อนำไปทำลายในกรณีจำเป็น
- (5) เก็บหรือนำสินค้าหรือสิ่งของใดๆ ที่สงสัยว่าจะไม่ถูกสุขลักษณะ หรือจะก่อให้เกิดเหตุ
รำคาญจากอาคารหรือสถานที่ใดๆ เป็นปริมาณตามสมควร เพื่อเป็นตัวอย่างในการตรวจสอบตาม
ความจำเป็นได้โดยไม่ต้องใช้ราคา

ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ปฏิบัติ
หน้าที่ดังกล่าวในเขตอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้นในเรื่องใดหรือทุกเรื่องก็ได้

3. พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508

พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ.2508 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังมีได้ให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีรายได้จากภาษีบำรุงท้องที่ ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการแก้ไข ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดเก็บและให้เป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง ในระหว่างที่ยังไม่มีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว กระทรวง-มหาดไทยได้มีหนังสือสั่งการให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำหน้าที่จัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ที่เก็บจากที่ดินในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วจัดสรรให้องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ๆ แล้ว

4. พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475

พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 ก็เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ.2508 คืออยู่ในระหว่างแก้ไขปรับปรุงให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินโดยตรง ในระหว่างที่ยังมิได้แก้ไขกฎหมายนี้ กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือสั่งการให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดทำหน้าที่จัดเก็บภาษีโรงเรือน และที่ดินในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วจัดสรรให้องค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว

5. พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510

ตามพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 "ราชการส่วนท้องถิ่น หมายความว่า เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์การปกครองท้องถิ่นอื่น ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นราชการส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัตินี้ " ต่อมาได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องให้องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นราชการส่วนท้องถิ่น ที่มีอำนาจจัดเก็บภาษีป้าย ลงวันที่ 2 มิถุนายน 2538 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจจัดเก็บภาษีป้ายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้ และประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหัวหน้าผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจในการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากนั้นพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 กำหนดว่าภาษีป้ายที่เก็บในราชการส่วนท้องถิ่นใด ให้เป็นรายได้ของราชการส่วนท้องถิ่นนั้นด้วย

6. พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 กำหนดให้หัวหน้าผู้บริหารท้องถิ่นขององค์การปกครองท้องถิ่นที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นราชการส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าพนักงานท้องถิ่นสำหรับในเขตราชการส่วนท้องถิ่นนั้น ดังนั้น ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

จึงเป็นเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ.2535 สำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

สำหรับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า

มาตรา 9 กำหนดว่า ในที่สาธารณะ ถ้าปรากฏว่าสุนัขใดไม่มีเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ หรือมีแต่เป็นเครื่องหมายประจำตัวปลอม ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจจับสุนัขนั้นเพื่อกักขัง ถ้าไม่มีเจ้าของมาขอรับคืนภายในห้าวันให้พนักงาน เจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจทำลายสุนัขนั้นได้

มาตรา 10 กำหนดว่า เมื่อปรากฏว่าสุนัขใด มีอาการของโรคพิษสุนัขบ้า ให้เจ้าของสุนัขนั้นแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่พบว่าสุนัขนั้นมีอาการของโรคพิษสุนัขบ้า

มาตรา 15 กำหนดว่า ในที่สาธารณะ ถ้าปรากฏว่าสุนัขใดมีอาการของโรคพิษสุนัขบ้า ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจทำลายสัตว์ควบคุมนั้นได้

บทบาทความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล

อบต. เป็นรูปแบบการปกครองที่สะท้อนการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองพื้นฐานของประเทศโดยแท้จริงอันเป็นการสนองตอบนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นของรัฐบาล ที่จะให้อำนาจการบริหารงานแก่หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถบริหารงานที่แก้ไขปัญหา และพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเองตามอำนาจหน้าที่ และมีอิสระในการตัดสินใจ ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่นนั้นตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด เหตุผลที่สนับสนุนว่า อบต. เป็นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นนั้น อาจพิจารณาได้จากผลการที่ อบต. มีการดำเนินการที่ส่งผลให้เกิดการกระจายอำนาจคือ

1. อบต. มีฐานะเป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจในการทำนิติกรรม และสัญญาทางกฎหมายได้เองโดยไม่ต้องผ่านทางราชการเหมือนอดีตทำให้อบต. มีความคล่องตัวในการดำเนินการบริหารตำบลให้มีความเจริญก้าวหน้าและตรงต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบลได้

2. คณะกรรมการ และผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง จากประชาชนเกือบทั้งหมด กล่าวคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งของราษฎรหมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 198 ซึ่งกำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งเป็นหลักและมีจำนวนมากกว่าผู้ที่มาจากการแต่งตั้ง นอกจากนี้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลก็มีที่มาจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกกันขึ้นมาอีกด้วย

3. อำนาจอิสระของผู้บริหาร มีขอบเขตอำนาจหน้าที่และกิจกรรมมากขึ้นจากเดิมที่กำหนดไว้ในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 และยังมีอำนาจในพื้นที่ตำบลเพิ่มขึ้นโดยที่หากหน่วยราชการที่ดำเนินการใด ๆ ที่เป็นประโยชน์ในตำบลจะต้องแจ้ง อบต. ให้ทราบเสียก่อน

4. อำนาจทางการคลัง อบต. สามารถจัดเก็บภาษีได้เหมือนกับหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบอื่น (เทศบาล และสุขาภิบาลเป็นต้น) อาทิเช่น รายได้จากภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้ายการฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อันเกิดจากการฆ่าสัตว์และยังได้รับการจัดสรรภาษีโดยตรง จากหน่วยราชการที่เก็บภาษีในเขตตำบล นั้น จากภาษีประเภทต่าง ๆ เช่น ค่าธรรมเนียมรถยนต์ และล้อเลื่อน ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต เป็นต้น ซึ่งเมื่อหน่วยงาน ที่มีหน้าที่จัดเก็บได้จัดเก็บแล้ว ก็จะจัดสรรภาษีเหล่านี้ให้ อบต. ตามหลักเกณฑ์และวิธีการทางกฎหมาย ตามลำดับและที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้ที่นอกเหนือมากไปกว่าท้องถิ่นก็คือ รายได้จาก การได้รับผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ด้วยจากอาคารร้างนอกถิ่นอาศัย ค่าธรรมเนียมน้ำบาดาล ประทานบัตรการประมง ค่าภาคหลวงไม้ ค่าภาคหลวงแร่ ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมในที่ดิน เป็นต้น

จากความข้างต้นจะเห็นได้ว่า อบต. เป็นองค์กรที่สะท้อนถึงความพยายามของรัฐบาลที่จะกระจายอำนาจลงสู่หน่วยการบริหารระดับตำบล ซึ่งส่งผลให้

1. อบต. เป็นจุดเริ่มต้นของการกระจายอำนาจการบริหารการปกครองสู่องค์กรพื้นฐานในระดับตำบล

2. ประชาชนจะได้รับประโยชน์จาก อบต. ในด้านการพัฒนาตำบล ซึ่งตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมแนวความคิดและกระแสประชาธิปไตยในสังคมปัจจุบันที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตำบลจะมีมากขึ้นโดยผ่านตัวแทนของคนในองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้ เป็นที่เชื่อได้ว่าความเจริญและการพัฒนาในทิศทางที่ดีของ อบต. จะส่งผลให้เกิดความเจริญและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในภาพรวมของประเทศต่อไป

ในการนี้ มีบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 กลุ่ม ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มจะเป็นกลไกของฝ่ายประจำที่จะช่วยให้การทำงานในองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินงานไปได้ คือ

1. พนักงานส่วนตำบล เป็นบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือน ที่ตั้งทางองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานส่วนตำบลเกิดขึ้นตามพระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานส่วนตำบล พ.ศ. 2539 ได้กำหนดตำแหน่งพนักงานส่วนตำบลไว้จำนวน 21 ตำแหน่ง ดังนี้

1. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 3-7)
2. รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 3-6)
3. หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 3-5)
4. หัวหน้างานธุรการ (เจ้าพนักงานธุรการ 2-5)
5. เจ้าหน้าที่ธุรการระดับ
6. เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ระดับ 1-4
7. หัวหน้างานนิติการ (นิติกร 3-5)
8. หัวหน้าส่วนการคลัง (เจ้าหน้าที่บริหารงานการเงินและบัญชี 2-6)
9. หัวหน้างานงบประมาณ (เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี 2-5)
10. หัวหน้างานจัดเก็บรายได้ (เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี 2-5)
11. เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ ระดับ 1-4
12. หัวหน้างานการเงินและบัญชี (เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี 2-5)
13. เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ระดับ 1-4
14. หัวหน้าส่วนโยธา (เจ้าหน้าที่บริหารงานช่าง 2-6)
15. หัวหน้างานโยธา (วิศวกรโยธา 3-6)
16. นายช่างโยธา ระดับ 2-5
17. ช่างโยธา ระดับ 1-4
18. หัวหน้าส่วนสาธารณสุข (นักบริหารงานสาธารณสุข 3-6)
19. หัวหน้างานสุขาภิบาล (นักวิชาการสุขาภิบาล 3-5)
20. หัวหน้างานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ (พยาบาลวิชาชีพ 3-5)
21. เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน ระดับ 2-4

จำนวนของพนักงานส่วนตำบลจะมีมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับระดับชั้นและรายได้

ไม่รวมเงินอุดหนุนของ อบต. ดังนี้

ชั้น อบต.	เกณฑ์รายได้	จำนวนพนักงานส่วนตำบล
1	20 ล้านบาทขึ้นไป	21
2	12-20 ล้านบาท	12
3	6-12 ล้านบาท	6
4	3-6 ล้านบาท	4
5	ไม่เกิน 3 ล้านบาท	3

ผังแผนภูมิที่ 2 ถึงแผนภูมิที่ 6

2. ลูกจ้าง องค์การบริหารส่วนตำบลที่ปริมาณงานมาก และมีรายได้เพียงพอก็สามารถจ้างลูกจ้างเพื่อช่วยปฏิบัติงานได้ โดยถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ้างลูกจ้างของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2536 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2538

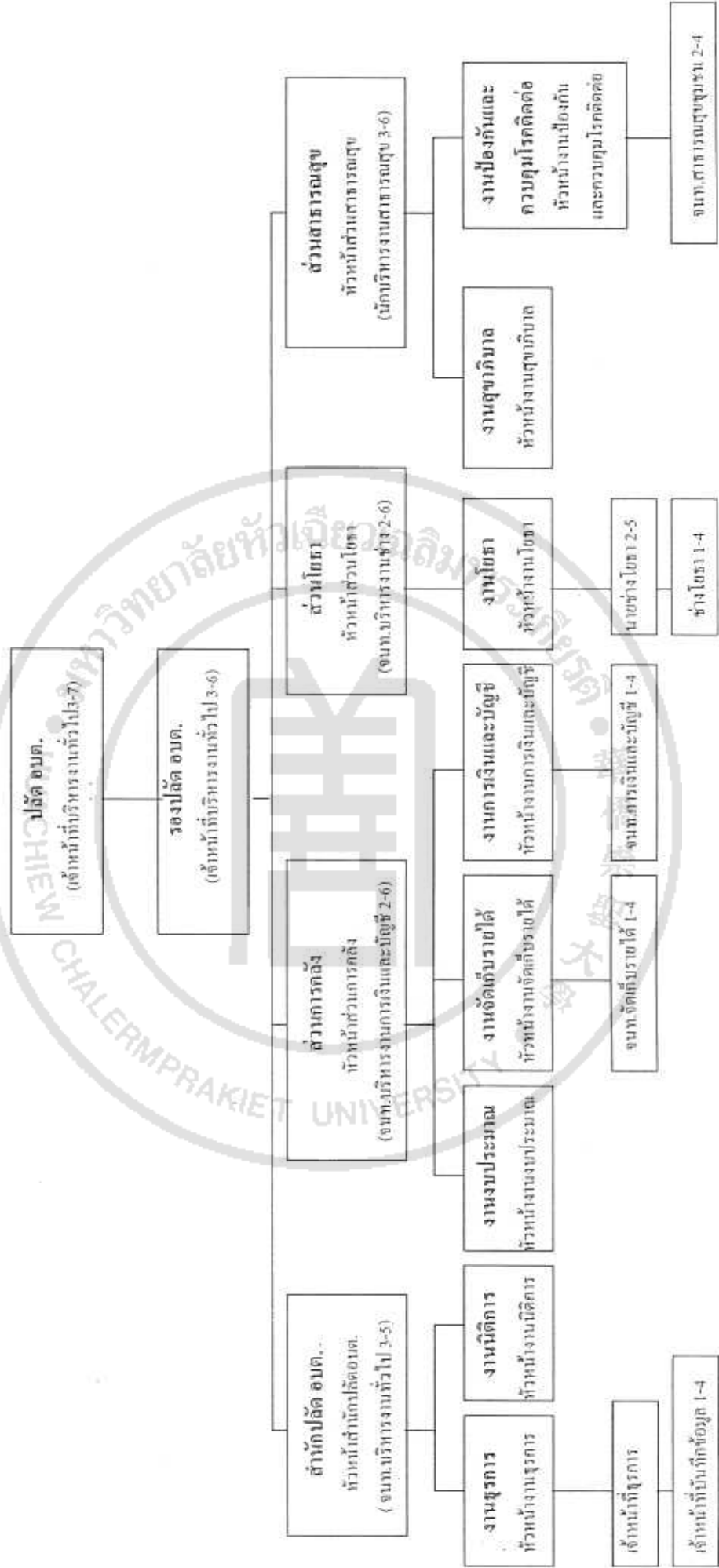
3. ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดให้ไปดำรงตำแหน่ง หรือปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการชั่วคราว ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการ และองค์การบริหารส่วนตำบลมาตรา 72 วรรค 3

วิทยาลัย
 โทรสาร ๐๖๖-๖๖๖-๖๖๖

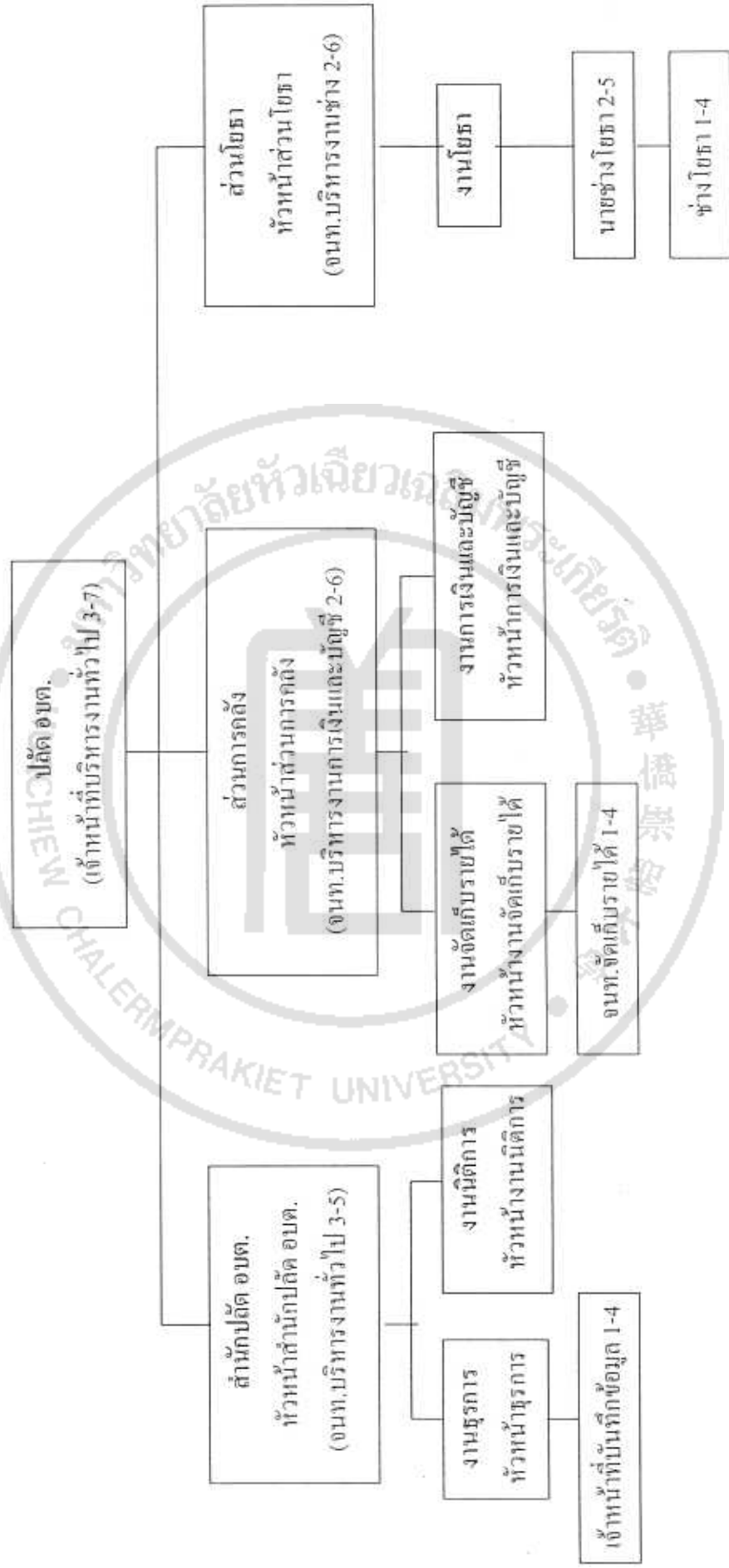
แผนภูมิที่ 2

โครงสร้างองค์กรของ อบต. ชั้น 1

แผนภูมิที่ 3

โครงสร้างองค์กรของ อบต. ชั้น 2

** พนักงานส่วนตำบลของ อบต.ชั้น 2 ไม่เกิน 12 ตำแหน่ง

แผนภูมิที่ 4

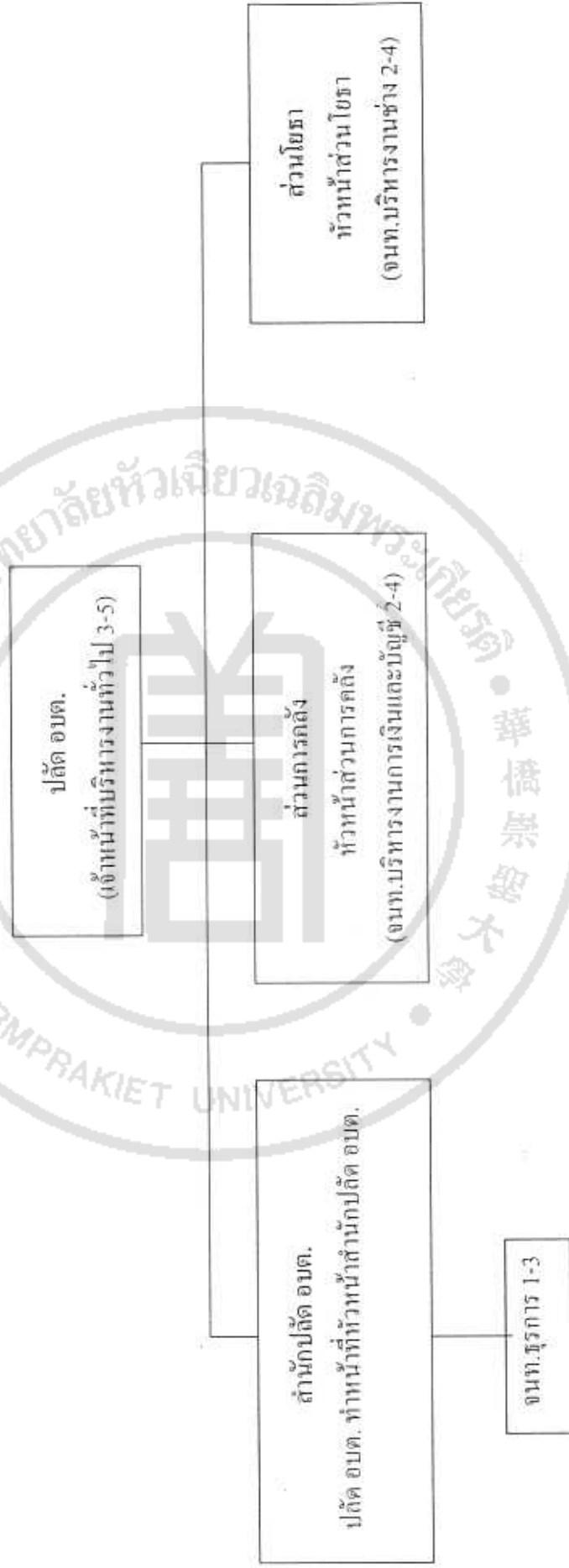
โครงสร้างองค์กรของ อบต. ชั้น 3

** พนักงานส่วนตำบลของ อบต. ชั้น 3 ไม่เกิน 6 ตำแหน่ง

แผนภูมิที่ 5

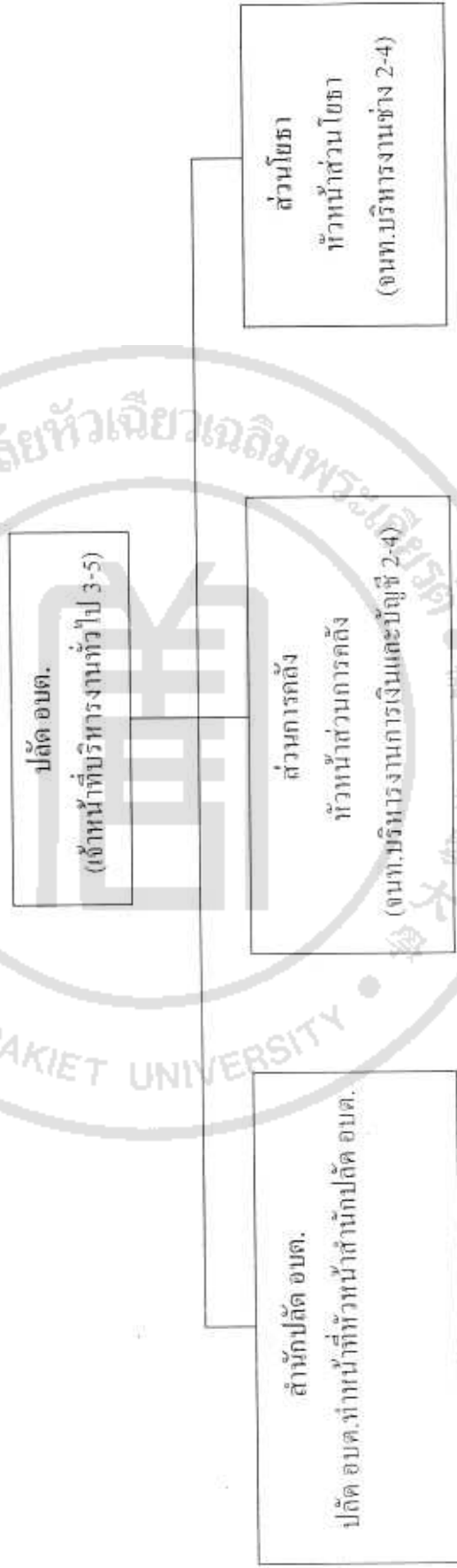
โครงสร้างองค์กรของ อบต. ชั้น 4

** พนักงานส่วนตำบลของ อบต. ชั้น 4 ไม่เกิน 4 ตำแหน่ง

แผนภูมิที่ 6

โครงสร้างองค์กรของ อบต. ชั้น 5

** พนักงานส่วนตำบล อบต. ชั้น 5 ไม่เกิน 3 ตำแหน่ง

2.2 ความหมายของทัศนะหรือความคิดเห็น

ประกาศ ศิลปปริสมี (2530 : 14) กล่าวว่า ความคิดเห็นหรือทัศนะเป็นการแสดงออกถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะเท่านั้น ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่

เรื่องวิทย์ แสงรัตน (2522 : 20) กล่าวว่า “ ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้ สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยการพูดหรือเขียนโดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมที่เป็นพื้นฐาน ซึ่งการแสดงความคิดเห็น อาจจะได้รับ การยอมรับหรือการปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ก็ได้

Good (1973, อ้างจากประกาศ ศิลปปริสมี, 2530 : 14) กล่าวว่า “ ความคิดเห็น หรือ ทัศนะหมายถึงความเชื่อ ความคิด หรือการลงความเห็นเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่”

Morgan และ King (1971 : 750) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นหรือทัศนะคือการยอมรับคำพูด (Statement) ที่เกิดขึ้นโดยทัศนคติ

จากความหมายเกี่ยวกับเรื่อง ความคิดเห็นหรือทรรศนะ ดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่าความคิดเห็นหรือทรรศนะเป็นการแสดงออกทางด้านเจตคติที่ออกมาเป็นคำพูด การเขียน สรุป หรือการลงความคิดเห็นโดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ ซึ่งความคิดเห็นไม่อาจจะบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่

2.3 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

แนวความคิดในเรื่องบทบาท ส่วนใหญ่มักจะพิจารณาในด้านแนวคิดทางสังคมวิทยา ที่เน้นในเรื่องสถาบันและแนวความคิดทางด้านจิตวิทยาซึ่งมองในแง่การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมหรือกลุ่มชน โดยนักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยา ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทไว้หลายประการ พอจะนำมาพิจารณาเป็นสังเขปได้ ดังนี้

สุพิศรา สุภาพ. (2534 : 30) ได้อธิบายถึงคำว่าบทบาท คือ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ บทบาทคือ ต้องเลี้ยงลูก เป็นครู บทบาทคือสั่งสอนอบรมนักเรียนให้ดี เป็นคนไข้ บทบาทคือ ต้องปฏิบัติตามหมอสั่ง

โยธิน สันสนยุทธ และจุมพล พุทธิภรชิวัด (2529 : 10) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทว่าพฤติกรรมถูกอธิบายได้ โดยการอ้างอิงถึงบทบาท และความคาดหวัง ของบทบาทของบุคคลที่มีส่วนในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

พิทยา สาขา (2524 : 47) ได้อธิบายว่าบทบาทหน้าที่คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความเป็น “บุคคล” และเปรียบได้เสมือน “บท” ของตัวละครที่กำหนดให้ผู้แสดงในละคร เรื่องนั้นๆ เป็น (ตัวละคร) ะไร มีบทบาทที่จะต้องแสดงอย่างไร ถ้าแสดงผิดบท หรือไม่สมบท ก็อาจถูกเปลี่ยนตัวไม่ให้แสดงไปเลย ในความหมายเช่นนี้ “บทบาท” ก็คือการกระทำต่างๆ ที่ “บท” กำหนดไว้ให้ผู้แสดงต้องทำ คราบไคที่ยังอยู่ใน “บท” นั้น

งามพิศ สัตย์สงวน (2534 : 101-103) ได้อธิบายความหมาย และลักษณะของบทบาทว่า บทบาทคือ พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่า จะต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคน หรือสังคม เพื่อให้ผู้สัมพันธ์ มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถพยากรณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้

ลักษณะทั่วไปของบทบาท

1. เป็นการทำความสิทธิ(และหน้าที่)ของผู้อยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ คือ หน้าที่ที่ เขาต้องทำในฐานะที่ครองตำแหน่งนั้น ๆ อยู่ ส่วนสิทธิ หมายถึงสิ่งที่เขาพึงได้รับตอบแทนจากการปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งนั้น ๆ บทบาทจึงเป็นสิ่งต่าง ๆ ที่เขาทำในตำแหน่งที่เขาครองอยู่
2. บทบาทอาจขัดแย้งกันได้ เมื่อแต่ละคนมีหลายสถานภาพ แต่ละคนจึงมีหลายบทบาทด้วย ดังนั้น อาจมีบทบาทที่ขัดกันได้ในบางครั้ง เมื่อต้องแสดงบทบาทที่ต่างกันในเวลาเดียวกัน
3. บทบาทอาจทำให้เกิดความเครียดได้ เนื่องจากสังคมสมัยใหม่ มักมีการคาดหวังในบทบาทต่างๆ มากไป แต่ละคนมีตำแหน่งต่างๆ มากมายแต่ไม่สามารถแสดงบทบาทได้ดีทุกบทบาท เพราะขาดเงิน เวลา และปัจจัยอื่นๆ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ตึงเครียดได้

ธีรเวทย์ ประมวลรัฐการ และ พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ (2538 : 11-16) ได้อธิบายความหมายของบทบาทว่า สถานะที่เป็นพลวัตรของสถานภาพ กล่าวคือ ในขณะที่สถานภาพเป็นตำแหน่งที่บุคคลได้มาจะโดยชาติกำเนิด หรือโดยความสามารถก็ตาม ทุกตำแหน่งจะมีสิทธิ หน้าที่ อำนาจ ความรับผิดชอบให้ปรากฏ หรือให้บังเกิดผลใด ๆ ขึ้นมานั้น คือการมีหรือแสดงบทบาทนั่นเอง บทบาทของแต่ละคนจะมีผลกระทบต่อบุคคลที่มีความสัมพันธ์ซูดเดียวกันโดยตรง

Talcott Parson และคณะกล่าวว่า แต่ละบทบาท ยังแยกความแตกต่างได้ตามเกณฑ์ 5 ประการ

1. เจ้าของบทบาทอาจต้องควบคุมระงับอารมณ์
2. บทบาทนี้ขึ้นอยู่กับสถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิด
3. บทบาทที่เป็นเรื่องเฉพาะและถูกกำหนดไว้เพียงเพื่อบางสถานการณ์
4. บทบาทที่จะต้องประพฤติปฏิบัติต่อบุคคลอื่นตามกฎหมาย หรือ ระเบียบ
5. บทบาทที่แสดง เพราะมีแรงจูงใจต่างกัน

ดังนั้น บทบาทที่มีบทบาทในอุดมการณ์ และบทบาทจริง สังคมมักจะเตรียมเราให้เล่นบทบาทตั้งแต่ยังไม่มีโอกาสได้ปฏิบัติ เด็กมักจะถูกสอนในสิ่งที่ป็นอุดมการณ์มากกว่ารูปแบบที่เป็นของจริงในสังคม

โสภา ชูพิกุลชัย (2522 : 45-46) ได้อธิบายความหมายของบทบาทว่า เป็นการ แสดงแสดงออก หรือการทำหน้าที่ของบุคคล ซึ่งสมาชิกคนอื่นของสังคมมุ่งหวัง ให้เขากระทำภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง โดยดึงเอาฐานะและหน้าที่ทางสังคมของบุคคลนั้นเป็นมูลฐาน บทบาทเป็นสิ่งสำคัญมาก ถ้าบุคคลใดมิได้ปฏิบัติความบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ย่อมนำไปสู่ปัญหาสังคม ปัญหาใหญ่ที่เกี่ยวกับเรื่องบทบาทที่ควรจะต้องคำนึง สรุปได้ 3 ประการ

1. เกิดจากตัวผู้สวมบทบาทเอง คือผู้สวมบทบาทได้ไม่ดีทั้งๆ ที่มีการกำหนดบทบาทไว้ อย่างแน่นอนแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงมีผลกระทบ ไปยังบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพราะว่าบทบาทของแต่ละคนแสดงนั้น เป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์
2. เกิดจากความสับสนของบทบาท ผู้สวมบทบาทพร้อมที่จะแสดงบทบาทของคนอย่างดี แต่เนื่องจากสังคมกำหนดบทบาทดังกล่าวไว้ไม่ดีพอ
3. เกิดจากการที่ผู้สวมบทบาทไม่ปฏิบัติตามบทบาทซึ่งตนเองต้องปฏิบัติ

สุรางค์ จันทน์อม (2529 : 25) กล่าวว่า บทบาทคือ การปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่ง หรือสถานภาพของบุคคลซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปและบทบาทจะเปลี่ยนอยู่เสมอตามตำแหน่ง หรือสถานภาพที่เปลี่ยนไป

ณรงค์ เสงี่ยมประชา (2532 : 109) ได้กล่าวว่า บทบาท คือพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามสถานภาพ ดังนั้น บทบาทเป็นพฤติกรรมที่สังคมกำหนด และคาดหมายให้บุคคลกระทำ

ทิตยา สุวรรณะชญ (2510 : 4) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับบทบาท ไว้ว่า บทบาทเป็นลักษณะของพฤติกรรม ที่ถูกกำหนด โดยฐานะตำแหน่ง และยังได้แบ่งบทบาทออกเป็น “ บทบาทตามอุดมคติ (Ideal role) ” หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคม ควรปฏิบัติและ “ บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Actual role) ” หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมจะต้องปฏิบัติจริง โดยเขากล่าวว่า “ บทบาทที่ปฏิบัติจริง ” นี้เป็นผลรวมของ

- บทบาทของอุดมคติ
- บุคลิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่ง
- อารมณ์ขณะแสดงบทบาทและอุปกรณ์ของผู้ดำรงตำแหน่งที่มีอยู่
- ปฏิกริยาของผู้ที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตาม ทิตยา สุวรรณะชญ (2527 : 43) ก็ได้กล่าวสรุปฐานะตำแหน่ง และบทบาททางสังคมไว้ ดังนี้

1. มีฐานะตำแหน่ง (Status) อยู่จริงในทุกสังคมและมีอยู่ก่อนที่ตัวคนจะเข้าไปครอง
2. มีบทบาทที่ควรจะเป็น (Ought - to - be - role) ประจําอยู่ในแต่ละตำแหน่ง
3. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมนั้น ๆ เป็นส่วนหนึ่งซึ่งสำคัญในการกำหนด ฐานะตำแหน่งและบทบาทที่ควรจะเป็น
4. การที่คนเราจะทราบถึงฐานะตำแหน่ง และบทบาทนั้น ได้มาจากสังคมนคร (Socialization) ในสังคมนั้น ๆ
5. บทบาทที่ควรจะเป็นนั้นไม่แน่นอนเสมอว่า จะเหมือนกับพฤติกรรมจริงๆ ของคนที่ครอง ฐานะตำแหน่งนั้น เพราะพฤติกรรมจริงๆ นั้น เป็นผลของปฏิกิริยาของคนที่ครองฐานะตำแหน่ง ที่ มีต่อบทบาทที่ควรจะเป็นบุคลิกภาพของตนเอง และบุคลิกภาพของผู้อื่นที่เข้ามาร่วมในพฤติกรรม และเครื่องกระตุ้น (Stimulus) ที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิดการติดต่อทางสังคม

Broom และ Selznick (1977, อ้างจาก สุชาติ นุชแสงมาตี 2537 : 23) ได้กล่าวว่าบทบาทสามารถจำแนกออกเป็นลักษณะต่าง ๆ พอสรุปได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทตามอุดมคติ เป็นบทบาทที่มีการกำหนดสิทธิ และหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคมไว้
2. บทบาทที่ควรกระทำเป็นบทบาทที่แต่ละบุคคล เชื่อว่าควรจะทำในหน้าที่ตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งอาจไม่ตรงตามบทบาท ของอุดมคติทุกประการ และอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลก็ได้
3. บทบาทที่กระทำจริง เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้กระทำไปจริงตามความเชื่อ ความคาดหวัง ตลอดจนความถดถัน และโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

Berlo (1966, อ้างจากสมเดช สิทธิหงส์วิทยา, 2523) ได้จำแนกการแสดงของบุคคลไว้ 3 ทางด้วยกัน คือ

1. บทบาทที่กำหนดไว้ หรือบทบาทตามอุดมคติ (Role prescriptions) เป็นบทบาทที่กำหนดไว้เป็นระเบียบอย่างชัดเจน ว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้น ควรจะต้องทำอะไรบ้าง
2. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Role descriptions) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงๆ เมื่ออยู่ในบทบาทนั้น
3. บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Role expectation) เป็นบทบาทที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่นว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นควรทำอะไรบ้าง

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2516 : 29-30) ได้อธิบายถึงคำว่า “บทบาท” ตามแนวความคิดทางสังคมวิทยาว่า

คำว่า “บทบาท” (Role) โดยทั่วไป อาจพิจารณาความหมายได้ใน 2 นัย หรือนัยแรกพิจารณาในด้านโครงสร้างสังคม (Social Structure) บทบาทหมายถึงตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่างๆ ซึ่งแสดงลักษณะ โดยคุณสมบัติ และกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่ง นั้น อีกนัยหนึ่งพิจารณาในการแสดงบทบาท หรือการปะทะสังสรรค์ทางสังคม (Social interaction) บทบาทหมายถึง ผลต่อเนื่องที่มีแบบแผนการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคล ที่อยู่ในสถานการณ์แห่งการปะทะสังสรรค์นั้น (Socially - interacted)

ตามนัยแรก บทบาทเป็นการจับเนกชนิตของบุคคลในสังคม ซึ่งถูกทำให้แตกต่างกัน โดยคุณสมบัติและพฤติกรรมต่าง ๆ และลักษณะซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในสังคมของสมาชิกสังคมตามนัยหลัง บทบาทเป็นวิธีแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่สังสรรค์กันนั้นว่าจะปฏิบัติต่อกันอย่างไร ซึ่งเมื่อพิจารณารวมกันทั้ง 2 นัยแล้ว บทบาทจึงเป็นตัวกลางระหว่างสังคมกับบุคคลแต่ละคนที่อยู่ในสถานการณ์ ซึ่งพฤติกรรมของเขากลายเป็นแนวทางปฏิบัติของสังคมนั้น ๆ ดังนั้น สังคมจึงต้องมีการวางรูปแบบของบทบาทที่ควรจะเป็น (Ought-to-role) เอาไว้เมื่อสถานภาพ (Status) เป็นที่รวมแห่งสิทธิและหน้าที่แล้ว บทบาทก็เป็นลักษณะที่เคลื่อนไหว (Dynamic) ของสถานภาพ คือ การใช้สิทธิและหน้าที่ที่บังเกิดผลนั้น คือ สถานภาพแสดงให้ทราบว่าบุคคลนั้นเป็นใคร

Turner (1982 : 349-351) ได้กล่าวถึงทฤษฎีบทบาท ในเชิงทฤษฎีปฏิกรรมสัญลักษณ์นิยม (Symbolic Interactionism) ไว้โดยเปรียบเทียบเหมือนกับ “ การเล่นเกมบนเวที ” (Dramaturgical approach) ซึ่งจะประกอบด้วยลักษณะความคาดหวัง (Expectation) ทั่ว ๆ ไป 3 ประการด้วยกัน คือ

1. ความคาดหวังจาก “บท” (expectation from the “script”) หมายถึง ภาวะความเป็นจริงต่างๆ ทางสังคม (Social reality) จะสามารถเปรียบได้เช่นเดียวกับบทละคร (Script) ซึ่งประกอบด้วยตำแหน่งต่างๆ ทางสังคมมากมายโดยมีบรรทัดฐาน (norms) เป็นตัวกำหนดว่า บุคคลควรมีพฤติกรรมเช่นใดในสังคม กิจกรรมหรือการกระทำต่างๆ ทางสังคมจะถูกจัดระบบ และควบคุมโดยบรรทัดฐานที่แตกต่างกันไป ตามสถานการณ์และเงื่อนไขทางสังคมที่แตกต่างกัน

2. ความคาดหวังจากผู้ร่วมแสดงคนอื่นๆ (Expectations from other “Players”) หมายถึง การที่สังคมมีบรรทัดฐาน ซึ่งเปรียบเสมือน Script ที่จะกำหนดบทบาทของบุคคล ในความสัมพันธ์กันทางสังคมดังกล่าวแล้ว บุคคลในสังคมจึงต้องมีการสวมบทบาท (role taking) ซึ่งกันและกัน เพื่อที่บุคคลจะได้คาดหวังพฤติกรรมของบุคคลอื่นในสังคมที่แสดงออก และสามารถมีปฏิสัมพันธ์ (interaction) ที่ถูกต้อง ได้ตามความคาดหวังของสังคมและบุคคลอื่น ๆ

3. ความคาดหวังจาก “ผู้ชม” (Expectation from the “Audience”) เป็นความคาดหวังของบุคคลในสังคมที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ กัน ซึ่งจะต้องคาดหวัง และสวมบทบาทของบุคคลอื่น เพื่อที่เป็นเครื่องนำทางไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างถูกต้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ซึ่งเป็นความคาดหวังร่วมกัน

โดยสรุปแล้ว Turner เห็นว่าสังคมโลกถูกสมมติขึ้นโดยทฤษฎีบทบาท ซึ่งจัดระบบโครงสร้างในลักษณะของความคาดหวังจากสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการคาดหวังจากบท (Script) ความคาดหวังจากผู้ร่วมแสดงคนอื่น (Other players) หรือความคาดหวังจากผู้ชม (Audience) ก็ตาม ซึ่งรูปแบบของความคาดหวังดังกล่าวแล้วเหล่านั้น จะขึ้นอยู่กับสถานภาพที่บุคคลเหล่านั้นครอบครองอยู่นั่นเอง

จากแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท จะเห็นว่าบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสังคม (Social Structure) ที่ช่วยเสริมสร้าง และค้ำจุนกลุ่มสังคมให้มั่นคง และเจริญก้าวหน้า และผู้คนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ซึ่งบทบาทจะมีอยู่ประจำในทุกสังคม โดยบุคคลอาจจะมีหลายบทบาทในเวลาเดียวกัน ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ในกรณี บทบาทจะถูกกำหนดขึ้นมาควบคุมกับสถานภาพ ซึ่งอาจจะเป็นสถานภาพที่ดำรงอยู่แล้วในสังคม ที่บุคคลจะต้องทำตามทันทีเมื่อได้รับสถานภาพนั้น ๆ หรือสถานภาพซึ่งถูกกำหนดขึ้นมาโดยระเบียบ กฎเกณฑ์ บทบาทตามสถานภาพถูกกำหนดขึ้นดังกล่าว ล้วนแต่เป็นบทบาทที่มีระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมวางไว้อย่างแน่ชัด ดังนั้นในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) บุคคลย่อมจะต้องทราบถึงสถานภาพ ของบุคคลที่ปฏิสัมพันธ์ด้วย และสามารถคาดหวังพฤติกรรม หรือบทบาทของบุคคลที่ปฏิสัมพันธ์ว่า จะแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมอย่างไรออกมา แต่อย่างไรก็ตามความคาดหวังบทบาทของบุคคลนั้น ที่มีการปฏิสัมพันธ์ด้วยก็ย่อมขึ้นอยู่กับ บุคลิกภาพและสถานการณ์ที่แวดล้อมเช่นกัน ดังนั้น จึงกำหนดได้ว่า ไม่นานอนเสมอไปที่บทบาท ที่บุคคลคาดหวังคือพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลจะตรงกับบทบาทที่เจ้าของแสดงออกหรือปฏิบัติจริง

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527:1-5) ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของคน ในการจัดการควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม ในการมีส่วนร่วม ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกมาในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของคนอย่างเป็นตัวของตัวเอง

Cohen and Uphoff (1980, อ้างในสุรัสวดี หุ่นพยนต์, 2528:17) ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ วิเคราะห์ตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหาร และการประสานขอความช่วยเหลือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ประธาน สุวรรณมงคล (2526 : 83) ได้กล่าวว่ชุมชนควรมีขอบเขตในการมีส่วนร่วม แบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะคือ

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล

Erwin (1976, อ้างจากวันเพ็ญ วอกลาง, 2534 : 14) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการที่จะให้ประชาชน เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ และ ความชำนาญ ร่วมกับการใช้วิชาการที่เหมาะสม สนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ผลงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประกาศ ศิลปปริศมี (2530 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความคาดหวัง ในบทบาทของคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล ในทัศนะของคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบท ระดับตำบลและกรรมการสภาตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี พบว่าการศึกษาความสัมพันธ ระหว่างบทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริง ของ คปด. ในสื่บทบาทใหญ่ตามทัศนะของ คปด. และ กสค. มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่บทบาทที่คาดหวัง มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริง ซึ่งมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้บทบาททั้ง 2 แคลต่างกัน พบว่ามีปัญหาคือ ความร่วมมือกันระหว่าง คปด. มีน้อย การวางแผนร่วมกันทำงานมีน้อย คปด. มีการจัดประชุมเฉพาะ คปด. น้อย ราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิและราษฎรผู้มีความรู้ด้านช่าง ไม่ค่อยมีบทบาทใน คปด. เจ้าหน้าที่สื่กระทรวงหลัก และประธาน คปด. ปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มตามบทบาท

สุชาติ นุชแสงมาลี (2537 : 121) ศึกษาเรื่องบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการสภาตำบล และ ข้าราชการฝ่ายปกครองในจังหวัดจันทบุรี พบว่าบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการสภาตำบล ในทรรณะของคณะกรรมการสภาตำบล และข้าราชการฝ่ายปกครองแตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากบุคลากรของสภาตำบล ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนา และการเตรียมโครงการต่าง ๆ ตลอดถึงระเบียบงบประมาณและการคลัง นอกจากนี้ยังขาดการประสานงานของบางหน่วยงานที่เข้าไปทำงานในพื้นที่ของตำบล

สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาท และความสัมพันธ์ของส่วนราชการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบล ยังเป็นเรื่องใหม่ที่คนส่วนใหญ่ ทั้งประชาชนทั่วไป และข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ยังไม่เข้าใจในสาระรายละเอียด ผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เคยผ่านงานสภาตำบลมาก่อน นอกจากนั้น ยังประกอบด้วยกลุ่มคนรุ่นใหม่ ซึ่งมีความคิดความเห็นใหม่ ๆ มีความรู้ความสามารถในจำนวนที่เกือบก้ำกึ่งกัน และยังได้รับความช่วยเหลือ คำแนะนำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาค จึงทำให้การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในระยะแรกนี้ จะสามารถดำเนินไปได้ดีพอสมควร

นันทภพ เอื้ออารี (2539 : 90) ศึกษาเรื่องความสามารถ ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าคณะกรรมการบริหาร ที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่มีอยู่มากที่สุด ได้แก่ คณะกรรมการบริหารที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ซึ่งมีระดับการศึกษาปริญญาตรี และตำแหน่งกำนัน (ประธานคณะกรรมการบริหาร) มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่มีอยู่มากที่สุด

พิรุณ เสลานนท์ (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการกระจายอำนาจ : ปัจจัยที่มีต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลว ของการกระจายอำนาจ ในรูปองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติงาน และสามารถเป็นหน่วยการบริหารปกครอง ไม่ว่าจะพิจารณาโครงสร้างหรืออำนาจหน้าที่ สามารถร่วมกับหลักการกระจายอำนาจ และหลักการปกครองท้องถิ่น และปัจจัยที่ทำให้้องค์การบริหารส่วนตำบล ประสบผลสำเร็จ คือ ความพร้อมของประชาชน และการคลังท้องถิ่น

ยุทธชัย แสงสี (2533 : 98-101) ศึกษาเรื่องบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของพนักงานฝ่ายปกครอง ในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมศึกษาทัศนคติของปลัดอำเภอและกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่จัดตั้งโครงการกองทุน เพื่อความมั่นคงของชาติ พบว่า ทัศนคติบทบาทที่เป็นจริงของพนักงาน ฝ่ายปกครองในด้านการป้องกันอาชญากรรมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนบทบาทในด้านการปราบปรามอาชญากรรม อยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก และคำแสดงว่าบทบาทดังกล่าว

มีการปฏิบัติจริงน้อยมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับนโยบาย ของกรมการปกครอง ในด้านการรักษา ความสงบเรียบร้อย และเสริมสร้างความมั่นคงภายใน

อรสา เนียมสิริ (2537 : 131) ศึกษาเรื่องบทบาท ของศูนย์ประสานการปฏิบัติราชการ ประจำตำบล และคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบท ระดับตำบลที่มีต่อสภาตำบล พบว่า การจัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติราชการประจำตำบล เป็นการถ่ายเทอำนาจ ของราชการ บริหารส่วนภูมิภาคระดับอำเภอไปไว้ที่ระดับตำบล ในลักษณะของการรวมอำนาจ ส่วนการจัดตั้ง ปรด. มีแนวโน้มจะเข้าไปชี้แนะหรือสั่งการ การดำเนินงาน ของสภาตำบลในความมุ่งหมายของการที่ จะให้สภาตำบล เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่น มิใช่เป็นการปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเป็นตัวแทนของ การบริหารงานส่วนภูมิภาคตามที่ระเบียบ กฎหมายส่วนใหญ่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้

สุโข อุบลทิพย์ (2532 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องบทบาทของสถาบันการศึกษา และ สาธารณสุข ที่มีต่อการพัฒนาแบบผสมผสานของหมู่บ้านอพยพ ในโครงการเขื่อนเขี้ยวหลาน พบ ว่า การศึกษาล่าเรียนของเด็กวัยประถมศึกษา ที่สามารถเรียนจบภายใต้การศึกษากาตบังคับ นอก จากนั้นผู้ใหญ่ก็สามารถอ่านออกเขียนได้เป็นอย่างดี และสามารถรับข่าวสารที่สำคัญ และความรู้ต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาอาชีพ จากโครงการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ และรายการไม่มีการเสพ ลังเสพคิด นอกจากนี้สถาบันต่าง ๆ มีบทบาทร่วมกันในการพัฒนาหมู่บ้านหลายรูปแบบ และสามารถ ทำงานร่วมกันในการให้บริการกับราษฎรในรูปของการให้คำแนะนำด้านวิชาการ และกระตุ้นให้ ราษฎรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน และนันทนาการ

จากการศึกษาแนวความคิด และทฤษฎี รายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น สามารถจะนำมาเป็นตัวกำหนด ในการศึกษายบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังขององค์การ บริหารส่วนตำบล ในทรรณะ ของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงาน ส่วนตำบล ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญ ที่จะศึกษามี 3 ประเด็น คือ

1. ความหมายของบทบาท และสถานภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. เปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง บทบาทที่กฎหมายกำหนด และนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด
3. ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. ความหมายของบทบาท และสถานภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล

บทบาทและสถานภาพของ อบต. ในงานวิจัยฉบับนี้ หมายถึง สถานภาพของ อบต. ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภา อบต. และคณะกรรมการบริหาร อบต. ซึ่งเป็นองค์การปกครองท้องถิ่น โดยมีบทบาทหรือหน้าที่ความรับผิดชอบ ที่ต้องปฏิบัติตาม พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ในกรณีนี้สถานภาพย่อมได้มาก่อนแล้วบทบาทจึงเกิดขึ้นตามมา

2. เปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของ อบต.

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังจะเกี่ยวข้องกับ 3 ลักษณะ คือ

- 3.1 บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทตามอุดมคติ เป็นบทบาทที่มีการกำหนดสิทธิ และหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคมไว้
- 3.2 บทบาทที่คาดหวัง เป็นบทบาท ที่ต้องแสดงความคาดหวังในขณะเดียวกัน เข้าของสถานภาพนั้น ก็สามารถที่จะรับรู้ ว่าตนเองมีบทบาทอย่างไร และสามารถที่จะคาดหวังตัวเองว่าควรแสดงพฤติกรรมอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมที่สังคมคาดหวัง และตนเองคาดหวัง
- 3.3 บทบาท ที่เป็นจริงเป็นบทบาทที่เข้าของสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจเป็นบทบาทที่สังคมคาดหวัง หรือเป็นบทบาทที่ตนเองคาดหวัง หรืออาจจะไม่เป็นบทบาทตามที่สังคมคาดหวัง และตนเองคาดหวัง

3. ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของ อบต.

ผู้วิจัย ได้เลือกปัจจัยภายในหรือปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยภายนอก หรือปัจจัยแวดล้อมภายนอก มาศึกษานั้น เพราะปัจจัยดังกล่าวจะเข้ามามีผลกระทบต่อบทบาทการดำเนินงานของ อบต. โดยรวบรวมจากแนวความคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม ปธาน สุวรรณมงคล ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ และผลงานวิจัยของ นันทกพ เอื้ออารี สุชาติ นุชแสงมาลี ทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมของ Reader (1973)

3.1 ปัจจัยภายในหรือปัจจัยส่วนบุคคล ของ อบต. ประกอบด้วย

- 1) ระดับการศึกษา
- 2) ความเข้าใจในการจัดทำแผน และงบประมาณประจำปีของสมาชิกสภา อบต.
- 3) ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ อบต. ของสมาชิกสภา อบต.
- 4) ความคาดหวังในผลประโยชน์ ของสมาชิกสภา อบต.

3.2 ปัจจัยภายนอกหรือแวดล้อมภายนอกของ อบต. ประกอบด้วย

- 1) รายได้ของ อบต.
- 2) การประสานงานภายใน อบต. ของสมาชิกสภา อบต. และคณะกรรมการ อบต.
- 3) การมีส่วนร่วมของประชาชน
- 4) ความรู้ความสามารถของประชาชน

ดังนั้น ในการวิจัยเรื่อง บทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังขององค์การบริหารส่วนตำบลในทรรชนะของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและพนักงานส่วนตำบล ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็นตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ

1.1 ทรรชนะ

- ของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล
- ของพนักงานส่วนตำบล

1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาท

ปัจจัยส่วนบุคคล

- ระดับการศึกษาของสมาชิกสภา อบต.
- ความเข้าใจในการจัดทำแผนและงบประมาณประจำปี ของสมาชิกสภา อบต.
- ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่มีอยู่ ของสมาชิกสภา อบต.
- ความคาดหวังในผลประโยชน์ ของสมาชิกสภา อบต.

ปัจจัยแวดล้อมภายนอก

- รายได้ของ อบต.
- โครงสร้างของอบต.
- การประสานงานภายใน อบต. ของสมาชิกสภา อบต. และคณะกรรมการบริหาร อบต.
- การมีส่วนร่วมของประชาชน
- ความรู้ความสามารถของประชาชน

2. ตัวแปรตาม คือ บทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของ อบต. ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 7

แผนภูมิที่ 7

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

- ทรัพย์สินของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

- ทรัพย์สินของพนักงานส่วนตำบล

ปัจจัยภายใน

- ระดับการศึกษาของสมาชิกสภา อบต.
- ความเข้าใจในการจัดทำแผนและงบประมาณของสมาชิกสภา อบต.
- ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่มีอยู่ของสมาชิกสภา อบต.
- ความคาดหวังในผลประโยชน์ของสมาชิกสภา อบต.

ปัจจัยภายนอก

- รายได้ของ อบต.
- โครงสร้างของ อบต.
- การประสานงานภายใน อบต. ของสมาชิก อบต. และคณะกรรมการบริหาร อบต.
- การมีส่วนร่วมของประชาชน
- ความรู้ความสามารถของประชาชน

บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังขององค์การบริหารส่วนตำบล

- พัฒนาทางเศรษฐกิจในด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพและการพัฒนาโครงสร้าง

- พัฒนาทางด้านการเมืองในเรื่องของการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นในระดับตำบล

- พัฒนาทางการบริหารของประชาชน โดยให้ประชาชนเป็นผู้บริหารให้เกิดความก้าวหน้าของชุมชนตนเอง

- พัฒนาทางด้านสังคม และวัฒนธรรม

- พัฒนาทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม